

УДК 378.1:616.31

СТВОРЕННЯ ТИПОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ З ДИСЦИПЛІНИ “ПРОПЕДЕВТИКА ДИТЯЧОЇ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ” ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Л. О. Хоменко, О. І. Остапко, І. М. Голубєва

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

CREATION OF THE TYPICAL EDUCATIONAL PROGRAM ON THE DISCIPLINE “PROPEDEUTICS OF PEDIATRIC THERAPEUTIC STOMATOLOGY” ACCORDING TO THE NORMS OF THE CREDIT- MODULAR EDUCATIONAL SYSTEM

L. O. Khomenko, O. I. Ostapko, I. M. Holubieva

National Medical University by O. O. Bohomolets

У статті висвітлено особливості структурування Типової програми з пропедевтики дитячої терапевтичної стоматології відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу, а також розрахунок шкали оцінювання знань студентів з даної дисципліни.

In the article there are adduced the peculiarities of the educational program on discipline “Propedeutics of Pediatric Therapeutic Stomatology” structure, according to the norms of the credit-modular educational system, and the scale of student’s knowledge estimation from this discipline.

Вступ. У 2005 році в місті Бергені Україна приєдналась до Болонського процесу. Провідною особливістю Болонської декларації є запровадження кредитно-модульної системи навчання. Кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) – це модель організації навчального процесу, що ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів). Запровадження цієї новації неможливе без ґрунтовного методологічного супроводу та розробки основних документів, затверджених ЦМК МОЗ України, а саме: типових навчальних планів та створених на їх основі типових та робочих навчальних програм з навчальних дисциплін.

Основна частина. Запровадження кредитно-модульної системи (КМС) організації навчального процесу регламентовано низкою нормативних документів, зокрема Тимчасовим положенням про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців (наказ МОН України від 23.01.2004 р. за № 48), Тимчасовою інструкцією з оцінювання навчальної діяльності студентів при впровадженні кредитно-модульної системи організації

навчального процесу (лист МОЗ України від 16.06.2005 р. за № 08.01-22/1258/222) та ін.

Перевагами кредитно-модульної системи є: наближення вищої освіти в Україні до європейського рівня і реалізація ідеї: “Bringing students to Europe, bringing Europe to all students” – “Відкрити студентів для Європи, відкрити Європу для всіх студентів”; орієнтація навчального процесу на студента, більше уваги приділяється індивідуальній і самостійній роботі, стандартизація і регулярність контролю знань, реалізація партнерських відносин між студентами і викладачами; значне підвищення активності студентів, їх можливості до якості викладання дисциплін; вдосконалення процесів моніторингу за якістю медичної освіти; підвищення вимог до науково-педагогічних працівників – КМС, що зобов’язує їх до засвоєння нових технологій, форм і методів навчання; створення сучасного інформаційного та навчально-методичного забезпечення викладання кожної дисципліни; зменшення кількості пропусків навчальних занять; модернізація матеріально-технічної бази.

З 2010/2011 навчального року кредитно-модульну систему організації навчального процесу було запровад-

жено на стоматологічних факультетах всіх вищих медичних навчальних закладів України. Зважаючи на те, що кафедра дитячої терапевтичної стоматології та профілактики стоматологічних захворювань Національного медичного університету імені О. О. Богомольця є опорною в Україні з методики викладання дитячої стоматології, співробітниками кафедри створено Типову навчальну програму з дисципліни “Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології” для стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації. Обговорення та затвердження цієї програми проведено на засіданні опорної кафедри, яке відбулося в м. Львові 27–28 жовтня 2010 року. В обговоренні програми взяли участь завідувачі профільних кафедр дитячої стоматології медичних вузів України, а також декани стоматологічних факультетів, які були присутні на засіданні.

Типову програму складено відповідно до таких нормативних документів, як:

- типовий навчальний план додипломної підготовки лікарів освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” за спеціальністю 7.110106 – “Стоматологія”, розроблений на принципах Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) і затверджений наказом МОЗ України від 07.12.2009 р. за № 929 “Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст кваліфікації “лікар-стоматолог” у вищих навчальних закладах IV рівня акредитації за спеціальністю “Стоматологія”;

- освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) і освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки фахівців, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України 28.07.03 р. за № 239 “Про затвердження складових галузевих стандартів вищої освіти з напрямку підготовки 1101 – Медицина, спеціальності 7.110106 – Стоматологія”;

- рекомендації щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін, затверджені наказом МОЗ України від 24.03.2004 р. за № 152 “Про затвердження рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін” зі змінами та доповненнями, внесеними наказом МОЗ України від 12.10.2004 р. за № 492 “Про внесення змін та доповнень до рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін”;

- наказ МОЗ України від 31.01.03 р. за № 148 “Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації у системі вищої медичної та фармацевтичної освіти”;

- інструкція про систему оцінювання навчальної діяльності студентів за умови кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології (ПДТС) – це навчальна дисципліна, що надає змогу студентам оволодіти на фантомах певними навичками лікування карієсу та його ускладнень в тимчасових і постійних зубах на різних етапах їх розвитку. Набути таким чином знання та вміння вони в подальшому використовують у процесі роботи безпосередньо з пацієнтами в клініці дитячої терапевтичної стоматології.

Мета вивчення пропедевтики дитячої терапевтичної стоматології визначається кінцевими цілями, що встановлюються на основі ОПП підготовки лікаря-стоматолога відповідно до блоку її змістових модулів і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульовано через вміння у вигляді цільових завдань (дій).

Кінцеві цілі вивчення ПДТС (відповідно до ОПП):

- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у клініці дитячої терапевтичної стоматології;

- демонструвати на фантомах виконання стоматологічних маніпуляцій при лікуванні зубів у дітей;

- демонструвати на фантомах вміння застосовувати основний стоматологічний інструментарій, матеріали та використовувати стоматологічне обладнання в дитячій стоматології;

- вирізняти особливості застосування принципів асептики та антисептики.

Відповідно до кількості навчальних годин (108) в навчальному плані, пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології представляє один модуль, що структуровано на 4 змістових модулі:

1. Основний стоматологічний інструментарій та устаткування. Анатомічна будова тимчасових і постійних зубів.

2. Препарування каріозних порожнин в тимчасових і постійних зубах у дітей.

3. Пломбування каріозних порожнин в тимчасових і постійних зубах у дітей.

4. Інструментальна, медикаментозна обробка та пломбування кореневих каналів тимчасових і постійних зубів у дітей.

Згідно з навчальним планом, основними видами навчальної діяльності студентів при вивченні дисципліни “Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології” є: лекції (10 год), практичні заняття (50 год) та самостійна робота студентів (45 год), в організації якої значну роль відіграють консультації викладачів. Тематичні плани лекцій, практичних занять, СРС повністю забезпечують реалізацію у навчальному процесі всіх тем, що входять до складу змістових модулів.

Методика проведення практичних занять (3 акад. год) з пропедевтики дитячої терапевтичної стоматології передбачає:

– 15–20 хвилин – тестовий контроль вихідного рівня знань і визначення ступеня готовності студентів до заняття;

– 25–30 хвилин – індивідуальне усне опитування, під час якого викладач роз'яснює студентам окремі питання теми поточного заняття, відповідає на запитання студентів, з'ясовує рівень засвоєння студентами основних складових теми поточного заняття, роз'яснює окремі, найбільш складні питання, відповідає на запитання студентів;

– 60 хвилин студенти самостійно на фантомах опрацьовують певні стоматологічні маніпуляції. Викладач контролює роботу студентів, дає пояснення, підкреслює особливості стоматологічних втручань в зубах, корені яких несформовані або розсмоктовуються;

– на заключному етапі заняття, що триває протягом 20–25 хвилин, викладач здійснює тестовий контроль кінцевого рівня знань студентів та оцінку практичних навичок.

Відповідно до вимог КМС якісно новим є оцінювання успішності студентів. Воно проводиться як під час поточного контролю, так і під час підсумкового модульного контролю рівня знань студентів з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати при вивченні модуля з ПДТС, становить 200, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів, за результатами підсумкового модульного контролю – 80 балів. Таким чином, дотримується співвідношення 60 % : 40 %.

Відповідно до зазначених вище рекомендацій було розроблено шкалу оцінювання знань студентів з дисципліни “Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології”. Поточна навчальна діяльність студента оцінюється таким чином. Максимальна кількість балів за вивчення модуля: 120 балів = 112 балів (максимальна кількість балів на практичних заняттях (16

занять × 7 балів = 112 балів) + 8 балів (індивідуальна дослідницька самостійна робота).

Конвертація балів у традиційні оцінки

Традиційна оцінка	Конвертація у бали
“5”	7
“4”	6
“3”	4
“2”	1

Мінімальна кількість балів для допуску до підсумкового модульного контролю (ПМК) складає 64 бали (4 бали × 16 занять = 64 бали). Співвідношення мінімальної/максимальної кількості балів за поточну діяльність студента дорівнює $64 : 120 \times 100 \% = 53 \%$. Мінімальна кількість балів для зарахування модуля з ПДТС на підсумковому модульному контролі (критерій “склав – не склав” модуль) становить 114 балів (64 + 50 = 114 балів). Співвідношення мінімальної/максимальної кількості балів на підсумковому модульному контролі дорівнює $114 : 200 \times 100 \% = 57 \%$.

Конвертація кількості балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролю рівня знань з ПДТС, в оцінки за шкалами ECTS:

Оцінка ECTS	Статистичний показник	Границі оцінок ECTS
A	Найкращі 10 %	200 – 192
B	Наступні 25 %	191 – 170
C	Наступні 30 %	169 – 145
D	Наступні 25 %	144 – 123
E	Останні 10 %	122 – 114
Fx	Повторне складення	113 – 64
F	Обов'язковий повторний курс навчання	63 – 0

Висновок. Оцінювання знань студентів за шкалою ECTS дозволяє більш кваліфіковано і ґрунтовно провести оцінку знань студентів та дає змогу прогнозувати якість засвоєння студентами навчального матеріалу в подальшому.

Література

1. Медична освіта у світі та в Україні. Затверджено МОЗ України як навчальний посібник для викладачів, магістрів, аспірантів, студентів. – К. : Книга плюс, 2005.
2. Перспективи запровадження кредитно-модульної системи навчання за спеціальністю 7.110106 “Стоматологія” / В. М. Ждан, В. М. Бобирьов, С. М. Білаш, А. І. Сидорова // Медична освіта. – 2010. – № 2. – С. 75–78.
3. Ждан В. М. Підготовка стоматологів в Україні і Болонський процес / В. М. Ждан, В. М. Бобирьов, О. В. Шешукова // Медична освіта. – 2007. – № 2. – С. 37–39.
4. Порівняльний аналіз систем оцінювання навчальної

діяльності студентів медичних ВНЗ при кредитно-модульній організації навчального процесу / В. М. Казаков, О. М. Талалаєнко, М. Б. Первак, Е. Ф. Багіров // Медична освіта. – 2007. – № 1. – С. 12–16.

5. Волосовець О. П. Питання якості освіти в контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій медичній школі / О. П. Волосовець // Медична освіта. – 2005. – № 2. – С. 12–16.

6. Мілерян В. Є. Методичні основи підготовки і проведення навчальних занять в медичних вузах (методичний посібник) / В. Є. Мілерян. – К. : Хрещатик, 2004. – 80 с.